

2. Voronova VI Psychology of sport: a textbook / VI Voronova. Воронова. - Kyiv: Olympic Literature, 2007. - 298 p.
3. Gorbunov GD Psychopedagogy of physical education and sports: author's ref. diss. at the request of scientists. degrees. Dr. Ped. Science: special. 13.00.04, 19.00.01 „ Theory and methods of physical education, sports training, health and adaptive physical culture " / GD Gorbunov. - SPb., 1994. - 58 p.
4. Korolchuk MS Psychophysiology of activity: textbook. [for students. higher education institutions] / MS Korolchuk. - K.: Ельга; Ника-Center, 2003. - 400 p.
5. Leontiev AN Activity. Consciousness. Personality: textbook. manual [for students. universities studying in the field and special. "Psychology", "Clinical Psychology"] / AN Leontiev. - Moscow: Publishing Center "Academy", 2004. - 346 p.
6. Lozhkin GV Psychology of sport: schemes, comments, workshop: textbook. manual / GV Lozhkin. - Kyiv: Education of Ukraine, 2011. - 484 p.
7. Mikheenko OI Valeological training of future specialists in physical rehabilitation in higher pedagogical educational institution: dis. ... cand. ped. Sciences: 13.00.04 / O.I.Mikheenko. - Odesa, 2004. - 180 p.
8. Oliynyk N.A., Voitenko S.M. Psychological features of sports activities: Monograph. – Vinnytsia: VNAU, 2020. – 240 p.
9. Petruk I.D. The recovery of psychophysical qualities of shooters: monograph/ I.D.Petruk - M.: LAP Lambert Academic Publishing, 2019. - 263 p.
10. Petruk I.D. Sports massage: textbook / ID Petruk. Petruk.- Rivne: Volyn charms, 2007. - 152 p.
11. Sechenov IM The answer of a physiologist to psychologists. Selected works. Issue I / IM Sechenov, IP Pavlov, NE Vvedensky. - M.: Медгиз, 1952. –578 с.
12. Furman A.W. Psychodiagnostics: teaching method. modular complex of the discipline. - Third ed., Abbr. - Ternopil, 2015. - 64 p.
13. Applying sport psychology: four perspectives / [ed. J. Taylor, G. S. Wilson]. - Champaign: Human Kinetics, 2005. - X, 310 p.
14. Karageorghis C.I. Psychological effects of music tempi / Karageorghis C.I., Jones L.,& Stuart D.P. // International Journal of Sports Medicine. – 2008. – 29. – P. 613-619.
15. Petruk, I. D. The value of psychological training of athletes on the example of the Saudi national team of cycling / I. D. Petruk.- Budapest : The Scientific Heritage, December 2017, Vol.2, No18, p.56-61.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.7(152).23

УДК: 796.56:355.233

Романчук С.В.

**доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор, начальник кафедри фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту,
Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного**

Одеров А.М.

**кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту,
Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного**

Лесько О.М.

**кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, викладач кафедри фізичного виховання,
спеціальної фізичної підготовки і спорту,
Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного**

Барашевський С.А.

**старший викладач вищого навчального закладу кафедри фізичного виховання, спеціальної фізичної
підготовки і спорту, Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного**

Бадан Ю.І.

старший тренер збірної команди України з спортивного орієнтування

ВІДБІР КУРСАНТІВ ДО ЗБІРНОЇ КОМАНДИ ЗІ СПОРТИВНОГО ОРІЄНТУВАННЯ У ВІЙСЬКОВОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У науковій статті визначено, що спортивне орієнтування є одним військово-прикладних видів спорту, які розвиваються у Міжнародній раді військового спорту. З'ясовано, що у Збройних силах України даний вид спорту не має достатнього розвитку до 2015 року. Метою роботи було вивчити процес відбору військовослужбовців до секції спортивного орієнтування у військових закладах вищої освіти. З метою формування збірних команд проведено педагогічний експеримент під час, якого розглянуто процес відбору курсантів до занять у секції зі спортивного орієнтування на протязі трьох років (2018-2021 рр.). З'ясовано, що курсанти бажать займатися у секціях з спортивного орієнтування, але збільшить з них не вміють одночасно поєднувати виконання бігу по місцевості та роботу з картами (70,7% курсантів). Процес залишення спортсменами секції спортивного орієнтування відбувається з першого дня тренувань та має найбільший відсоток відсіювання у перші два місяці занять (78,1% курсантів). Нами доведено, що для підготовки конкурентної збірної команди з спортивного орієнтування необхідно не менше 5 років тренування.

Ключові слова: спортивне тренування, відбір, курсант, тренування, збірна команда.

Romanchuk S., Oderov A., Arabskyi A., Barashevskiy S., Badan Yu. Selection of cadets for the national team in sports orienteering in a higher military institution. In the scientific article it is determined that sport orienteering is one of the military-applied sports developed by the international Council of Military Sports. It was found out that in the Armed Forces of Ukraine this sport has not been developed sufficiently until 2015. The purpose of the work was to study the process of selecting military personnel for the sports orientation section in military institutions of higher education. In order to form national teams, a pedagogical experiment was conducted during which the process of cadets' selection for classes in the sports orientation was considered for three years (2018 -2021). It was found that cadets want to participate in orienteering sections but most of them do not know how to combine cross-country running and working with maps at the same time (70.7% of cadets). The process of leaving orienteering section by athletes occurs on the first day of training and has the highest percentage of dropouts in the first two months of classes (78.1% of cadets). It has been proved that at least 5 years of training is necessary to prepare a competitive orienteering national team.

Keywords: sports training, selection, cadet, training, national team.

Постановка проблеми та її взаємозв'язок з важливими науковими та практичними дослідженнями.

Спортивне орієнтування є одним з військово-прикладних видів спорт, які культивуються у Міжнародній раді військового спорту (CISM). У регіональних змаганнях, чемпіонатах Світу та всесвітніх іграх серед військовослужбовців з спортивного орієнтування приймають участь понад 30 команд збройних сил держав світу [3, 14]. Збройні сили України є активним членом CISM з 1993 року. Проте, у змаганнях з військово-прикладних видів спорту збірні команди Збройних Сил України почали приймати участь лише з 2010 року. Участь у змаганнях із спортивного орієнтування вимагала формування системи відбору та підготовки спортсменів у лавах Збройних Сил України. Таке завдання було покладено на фахівців фізичної підготовки і спорту у військових закладах вищої освіти (ВЗВО) [11, 12].

Отже, актуальності набуло питання відбору військовослужбовців до складу збірної команди Збройних сил України та організація їх підготовки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Військово-прикладним видам спорту було присвячено низку наукових досліджень, які розкривають процес підготовки військовослужбовців з гирьового спорту [8], військового та аеронавтичного п'ятиборств [7, 15]. Фахівцями доведено, що для підготовки та ефективного виступу на змаганнях потрібно не менше трьох років тренування.

Кузнецов М.В., Романчук С.В. стверджують, що тренувальний процес у військовому навчальному закладі вищої освіти значно відрізняється від навчально-тренувального процесу у ДЮСШ, СДЮШОР або ШВСМ [1, 10].

У роботах Одеров А.М. вказується, що лише 10% курсантів ВЗВО мали попередній досвід спортивної діяльності. Відповідно, відбір до секцій з виду спорту проводиться з найбільш фізично підготовлених або тих курсантів хто бажає займатися у спортивних секціях [5, 6].

У роботах Приступи Є.Н., Романчука С.В., Федака С.С. та ін. вказується, що спортивне орієнтування ефективно застосовується у змагальній діяльності та навчальному процесі ЗВО збройних сил провідних держав світу, як елемент підготовки військовослужбовців до діяльності у складних бойових умовах [2, 7, 9].

Людовік Т.В., Яворський А.І. вивчали можливості застосування вправ спортивного орієнтування у системі навчального процесу ЗВО України, але не було вивчено питання поєднання тренувального та навчального процесу студентів [4, 13].

Мета роботи – вивчити процес відбору військовослужбовців до секції спортивного орієнтування у військових закладах вищої освіти.

Організація та методи дослідження. Дослідження проводилося на базі Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного в період з 2018 року по 2021 рік. Нами було визначено три основні експериментальні етапи: I етап – дослідження ефективності відбору курсантів для тренування у секції з спортивного орієнтування; II етап – організація та проведення навчально-тренувального процесу; III етап – аналіз виступів на спортивних змаганнях. Нами було застосовано низку методів дослідження.

Аналіз та узагальнення наукових досліджень та літературних джерел – для визначення актуальності та основних напрямів дослідження проблеми, ознайомлення з фактами, що характеризують сучасний стан досліджуваної проблеми, отримання об'єктивної інформації з проблеми спортивного орієнтування у курсантів, які навчаються у ВЗВО Збройних Сил України. **Опитування (анкетування)** курсантів проводилося з метою визначення бажання займатися зазначеним видом спорту. У анкетування прийняло участь 542 курсанта першого курсу навчання у ВЗВО. Також було проведено опитування тренерів для визначення причин відрахування з секції спортивного орієнтування.

Педагогічний експеримент проводився протягом трьох навчальних років з метою організації навчально-тренувального процесу та аналізу виступів у змаганнях курсантів секції спортивного орієнтування. У експерименті прийняли участь 64 курсанта, з них 60 курсантів-чоловіків та 4 курсанта-дівчини. **Методи статистичної обробки** застосовано для опрацювання цифрових даних на різних етапах виконання дисертаційного дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. На першому етапі наукового дослідження нами, за результатами анкетування, було відібрано 64 курсанта, які бажають займатися у секції спортивного орієнтування. Серед зазначених курсантів не було жодного, хто до вступу до ВЗВО займався спортивним орієнтуванням або іншими видами спорту.

Навчально-тренувальний процес у секції відрізнявся за роками тренування. На першому році тренування проводилися тричі на тиждень, з яких одне тренування було спрямовано на вдосконалення лише фізичної підготовленості. На другому році тренування проводилися чотири рази на тиждень та, також, одне тренування було спрямовано на вдосконалення фізичної підготовленості курсантів. На третьому році було по п'ять тренувань на тиждень,

з яких жодного спрямованого суто на фізичну підготовленість. За результатами дослідження нами визначено, що під час занять у секції спортивного орієнтування у НАСВ курсанти відсіюються з різних причин. Але зазначимо, що найбільш масово секцію покидають після двох місяців тренування (78,1% курсантів). Після року тренування секцію з спортивного орієнтування покидає ще 9,4% курсантів. Таким чином, продовжують тренувальний процес всього 6 курсантів (9,4%) від відібраних за результатами анкетування. Зазначимо, що більшість, тих хто залишає тренування є курсант-хлопці (57 осіб). В той час, як серед курсантів-дівчат лише одна спортсменка залишила секцію з спортивного орієнтування (рис. 1).

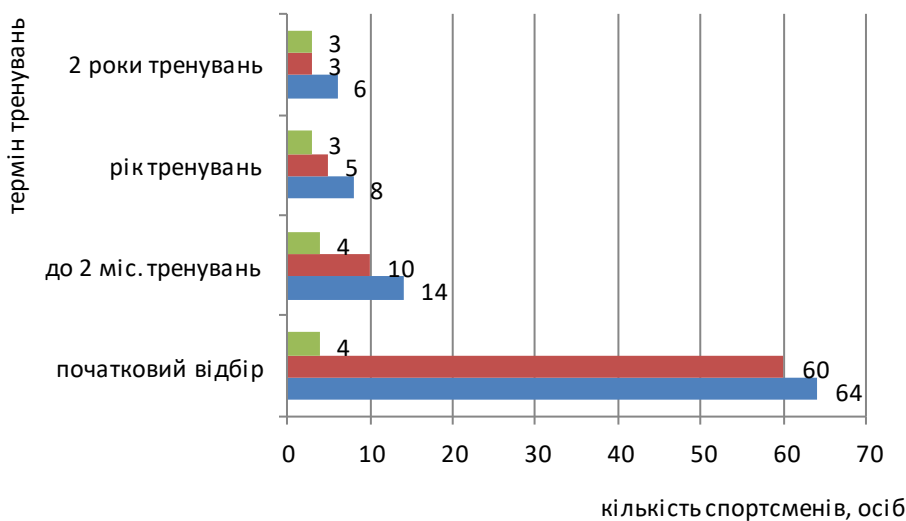

Рис. 1. Динаміка відсіву курсантів з секції спортивного орієнтування, особа:

- курсанти, які займалися у секції з спортивного орієнтування;
- курсанти-хлопці, які займалися у секції з спортивного орієнтування;
- курсанти-дівчата, які займалися у секції з спортивного орієнтування.

За результатами спілкування з тренерами нами було проаналізовано причини відсіву курсантів з секції спортивного орієнтування. Так, найбільша кількість курсантів відрاهовувалася з секції через невміння швидко працювати з картами (70,7% курсантів). Це підтверджує, що спортивне орієнтування, в першу чергу, є інтелектуальним видом спорту. Зазначимо, що незначна частина курсантів уходила з секції через небажання тренуватися (6,9% курсантів). Єдина дівчина, яка перестала займатися у секції, пішла якраз через небажання займатися спортивним орієнтуванням, а перейшла до іншої спортивної секції.

Аналіз навчально-тренувального процесу показав, що недостатній рівень фізичної підготовленості курсантів виправляється протягом одного року занять. Для участі у змаганнях на рівні Збройних Сил України та області вдосконаленого рівня розвитку витривалості достатньо. Під час участі у змаганнях більш високого рівня (чемпіонат або кубок України, регіональні міжнародні змагання) проявляється відсутність раніш закладеного рівня фізичної підготовленості (рис.2).

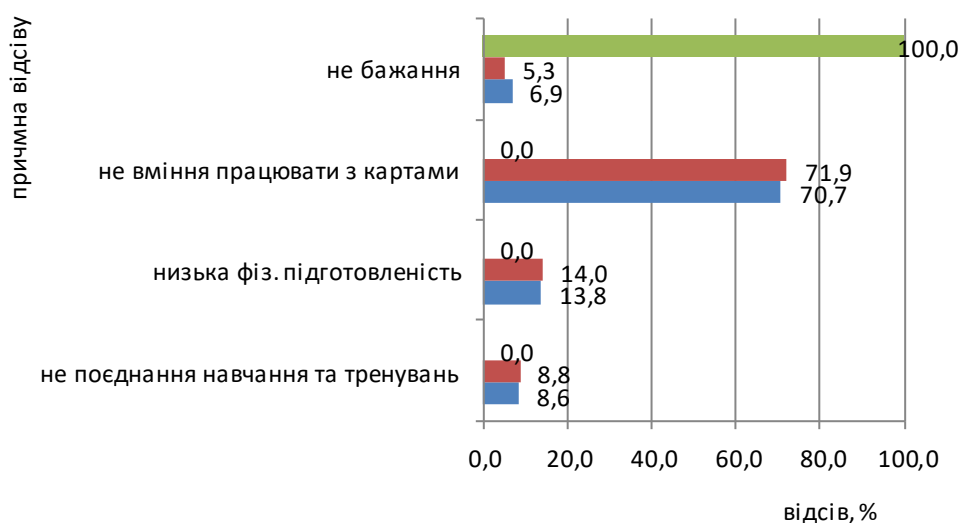

Рис. 2. Причини відсіву курсантів з секції спортивного орієнтування, %:

- курсанти, які займалися у секції з спортивного орієнтування;
- курсанти-хлопці, які займалися у секції з спортивного орієнтування;
- курсанти-дівчата, які займалися у секції з спортивного орієнтування.

Подібна динаміка відсвіту курсантів з секції спортивного орієнтування притаманна більшості ВЗВО України.

Отже, для формування збірної команди ВЗВО, а з них – Збройних Сил України, необхідно понад 3 роки існування секції та діяльності тренерського складу. Тренери визначили, що враховуючи особливості навчально-тренувального процесу з спортивного орієнтування у ВЗВО, можливо сформувати збірну команду для участі у змаганнях, але вимагати високих спортивних результатів неможливо. Для якісного виступу у змаганнях всеукраїнського та міжнародного рівня необхідно не менше п'яти років відбору та тренувань курсантів.

Слова тренерів підтверджено й результатами виступів членів збірної команди Збройних Сил України у змаганнях. Протягом п'ятого та шостого років існування спортивного орієнтування, як виду спорту в системі змагальної діяльності серед ВЗВО України, було здобуто 5 призових місць на чемпіонатах та кубках України та два рази збірна команда Збройних Сил України посідала третє місце у міжнародних регіональних змаганнях, які проводилися у Польщі.

Висновки.

1. Спортивне орієнтування є перспективним видом спорту для презентації Збройних Сил України на міжнародній спортивній арені серед військовослужбовців.
2. Військовослужбовці бажають займатися у секціях з спортивного орієнтування у ВЗВО, але більшість з них (70,7%) не вміють поєднувати виконання бігових вправ та роботу з топографічною картою.
3. Для формування ефективної збірної команди з спортивного орієнтування потрібно не менше п'яти років навчально-тренувального процесу.

Перспективою подальших наукових досліджень є обґрунтування програми навчально-тренувального процесу з спортивного орієнтування у системі освітньої діяльності ВЗВО, її впровадження та перевірка ефективності підготовки збірних команд.

Література

1. Kuznetsov M. Analysis of the level of physical fitness of cadets of the Military College of Sergeants at the stage of primary / M. Kuznetsov, A. Oderov, S. Romanchuk, D. Pohrebniak, S. Indyka, N. Bielikova // Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe, 2022. – Vol. 5, no. 1, pp. 93-102.
2. Romanchuk S. Adoption of youth's bodies to educational conditions in higher educational institutions / S. Romanchuk, V. Klymovych, O. Olkhovyi // Journal of Physical Education and Sport, 2016. - Supplement issue (1), Art 98, pp.620 – 622.
3. Анохін Є.Д. Структура організації спорту в Збройних Силах США / Є.Д. Анохін, С.В. Романчук // Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України: V Міжнародна наук.-прак.конф., 25 листопада 2021 р.: - Київ, НУОУ ім. І.Черняхівського, 2021. – С. 210-213.
4. Людовік Т.В. Дискретність питань формування психофізичних якостей студентів технічних груп спеціальності мікро- та наноелектроніки / Т.В. Людовік, С.В. Романчук // Молода спортивна наука України. – Львів : ЛДУФК, 2015. – вип. 19. – Т.2. - С. 244-250.
5. Одеров А.М. Аналіз змісту методик перевірки та оцінки фізичної підготовленості військовослужбовців різних іноземних держав збройних сил / А.М. Одеров, С.В. Романчук, В.Б.Климович В.Б., О.М. Ольховий, В.Б. Лашта // Український журнал медицини, біології та спорту. Серія : Фіз. виховання і спорт. - Миколаїв, 2019. - том 4. - № 3 (19). - С. 39-45.
6. Одеров А.М. Проблемні аспекти фізичного виховання і психологічної підготовки юнаків призовного віку до умов служби в секторі безпеки і оборони України / А.М. Одеров, В.Б. Климович, С.В. Романчук, О.М. Матвейко, І.В. Пилипчак, О.Р. // Український журнал медицини, біології та спорту : зб. наук. пр. – Миколаїв : ЧНУ ім. П.Могили, 2022. – Т. 7, № 3 (37) – С. 241-250.
7. Приступа Є.Н. Військові багатоборства та військово-прикладні види спорту в системі підготовки фахівців Збройних Сил України / Є.Н. Приступа, С.В. Романчук // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт та здоров'я людини. - Кам'янець-Подільський : КПНУ, 2012. – Вип. 5. – С.223-230.
8. Пронтенко К.В. Оцінка підготовленості висококваліфікованих гирьовиків у поштовху гир за довгим циклом /К.В. Пронтенко, В.Я. Андрейчук, А.М. Одеров, С.В. Романчук, О.М. Лесько, В.Б. Климович, І.В.Романів // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини / [редкол.: Єдинак Г.А. (відп. ред.) та інші]. - Кам'янець-Подільський, 2020. – Випуск 17. - С. 59–63.
9. Романчук С.В., Федак С.С., Афонін В.М. та ін. Фізична підготовка курсантів вищих військових навчальних закладів на основі вибіркової направленості професійної освіти. Монографія. – Л.: НАСВ, 2022. – 386 с.
10. Романчук С. В. Напрямки удосконалення системи перевірки та оцінки військовослужбовців різних спеціальностей / С. Романчук // Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 5, Педагогічні науки: реальні та перспективи : [зб. наук. пр.]. – Київ, 2009. – С. 213–216.
11. Романчук С. В. Фізична підготовка в Сухопутних військах Збройних сил провідних держав НАТО / С. Романчук, В. Романчук // Молода спортивна наука України : зб. наук. пр. з галузі фіз. культури та спорту. – Львів, 2010. – Вип. 14, т. 2. – С. 205–209.
12. Романчук С. В. Фізична підготовка курсантів військових навчальних закладів Сухопутних військ Збройних Сил України : [монографія] / С. В. Романчук. – Львів : АСВ, 2012.– 367 с.
13. Романчук С. В. Фізична підготовленість студентів, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу [Електронний ресурс] / С. В. Романчук, А. І. Яворський // Спортивна наука України. – 2014. – № 6 (64). – С. 8–11.

14. Фіногенов Ю.С. Сучасні тенденції та перспективи розвитку спорту в Збройних Силах України на шляху євроатлантичної інтеграції України / Ю.С. Фіногенов // Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України: V Міжнародна наук.-прак.конф., 25 листопада 2021 р.: - Київ, НУОУ ім. І.Черняхівського, 2017. – С. 21-25.

15. Юр'єв С.О. Аналіз фізичної підготовленості курсантів, які під час навчання займалися у секції з військового п'ятиборства / С.О. Юр'єв // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)» / за ред. Г.М. Арзютов. – К., 2018. – Випуск 9 (103). - С. 102-106.

References

1. Kuznetsov M., Oderov A., Romanchuk S., Pohrebniak D., Indyka S., Bielikova N. (2022). Analysis of the level of physical fitness of cadets of the Military College of Sergeants at the stage of primary. Sport i Turystyka. Środkowoeuropejskie Czasopismo Naukowe. 5. 1. 93-102.

2. Romanchuk S., Klymovych V., Olkhovyi O. (2016). Adoption of youth`s bodies to educational conditions in higher educational institutions. Journal of Physical Education and Sport. Supplement issue (1). 620–622.

3. Anokhin Ye.D., Romanchuk S.V. (2021). Struktura orhanizatsii sportu v Zbroinykh Sylakh SShA. Suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku fizychnoi pidhotovky ta sportu Zbroinykh Syl Ukrainy, pravookhoronnykh orhaniv, riaturalnykh ta inshykh spetsialnykh sluzhb na shliakhu yevroatlantychnoi intehratsii Ukrainy: V Mizhnarodna nauk.-prak.conf., 25 lystopada 2021 r.: - Kyiv, NUOU im. I.Cherniakhovskoho. 210-213.

4. Liudovik T.V., Romanchuk S.V. (2015). Dyskretnist pytan formuvannia psykhofizychnykh yakosti studentiv tekhnichnykh hrup spetsialnosti mikro- ta nanoelektroniky. Moloda sportyvna nauka Ukrainy. 19. T.2. 244-250.

5. Oderov A.M., Romanchuk S.V., Klymovych V.B., Olkhovyi O.M., Lashta V.B. (2019). Analiz zmistu metodyk perevirky ta otsinky fizychnoi pidhotovlenosti viiskovosluzhbovtiv riznykh inozemnykh derzhav zbroinykh syl. Ukrainyskyi zhurnal medytsyny, biolohii ta sportu. Seriiia : Fiz. vykhovannia i sport. 3 (19). 39-45.

6. Oderov A.M., Klymovych V.B., Romanchuk S.V., Matveiko O.M., Pylypchak I.V. (2022). Problemni aspekty fizychnoho vykhovannia i psykhoholichnoi pidhotovky yunakiv pryzoynoho viku do umov sluzhby v sektori bezpeky i oborony Ukrainy. Ukrainyskyi zhurnal medytsyny, biolohii ta sportu. 3 (37). 241-250.

7. Prystupa Ye.N., Romanchuk S.V. (2012). Viiskovi bahatorborstva ta viiskovo-prykladni vydy sportu v systemi pidhotovky fakhivtsiv Zbroinykh Syl Ukrainy. Visnyk Kamianets-Podil'skoho natsionalnogo universytetu imeni Ivana Ohiiienka. Fizyчне vykhovannia, sport ta zdorovia liudyny. 223-230.

8. Prontenko K.V., Andreichuk V.Ia., Oderov A.M., Romanchuk S.V., Lesko O.M., Klymovych V.B., Romaniv I.V. (2020). Otsinka pidhotovlenosti vysokokvalifikovanykh hyrovyykiv u poshtovkhu hyr za dovhym tsyplom. Visnyk Kamianets-Podil'skoho natsionalnogo universytetu imeni Ivana Ohiiienka. Fizyчне vykhovannia, sport i zdorovia liudyny. 17. 59–63.

9. Romanchuk S.V., Fedak S.S., Afonin V.M. ta in. (2022). Fizyчна pidhotovka kursantiv vyshchykh viiskovykh navchalnykh zakladiv na osnovi vybirkoivoi napravlenosti profesiinoi osvity. Monohrafiia. – L.: NASV. 386 s.

10. Romanchuk S. V. (2009). Napriamky udoskonalennia systemy perevirky ta otsinky viiskovosluzhbovtiv riznykh spetsialnosti. Naukovyi chasopys Nats. ped. un-tu imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 5, Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy : [zb. nauk. pr.]. 213–216.

11. Romanchuk S. V., Romanchuk V.M. (2010). Fizyчна pidhotovka v Sukhoputnykh viiskakh Zbroinykh syl providnykh derzhav NATO. Moloda sportyvna nauka Ukrainy : zb. nauk. pr. z haluzi fiz. kultury ta sportu. 14, t. 2. 205–209.

12. Romanchuk S. V. (2012). Fizyчна pidhotovka kursantiv viiskovykh navchalnykh zakladiv Sukhoputnykh viisk Zbroinykh Syl Ukrainy : [monohrafiia]. Lviv : ASV. 367 s.

13. Romanchuk S. V., Yavorskyi A.I. (2014). Fizyчна pidhotovlenist studentiv, yaki navchaitusia za prohramoiu pidhotovky ofitseriv zapasu. Sportyvna nauka Ukrainy. № 6 (64). 8–11.

14. Finohenov Yu.S. (2021). Suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku sportu v Zbroinykh Sylakh Ukrainy na shliakhu yevroatlantychnoi intehratsii Ukrainy. Suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku fizychnoi pidhotovky ta sportu Zbroinykh Syl Ukrainy, pravookhoronnykh orhaniv, riaturalnykh ta inshykh spetsialnykh sluzhb na shliakhu yevroatlantychnoi intehratsii Ukrainy: V Mizhnarodna nauk.-prak.conf., 25 lystopada 2021 r.: NUOU im. I.Cherniakhovskoho. 21-25.

15. Iuriev S.O. (2018). Analiz fizychnoi pidhotovlenosti kursantiv, yaki pid chas navchannia zaimalysia u sektsii z viiskovoho piatyborstva. Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriiia 15 «Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizyчна kultura i sport)» / za red. H.M. Arziutov. 9 (103). 102-106.